

UNIVERZITA KARLOVA
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(Posudek oponenta)

Práci předložil(a) student(ka): Zuzana Prokopová

Název práce: Západní reakce a sovětská argumentace v případě anexe Pobaltí Sovětským svazem roku 1940

Oponoval (u externích oponentů uveďte též adresu a funkci v rámci instituce):

PhDr. Vít Smetana, Ph.D. – vědecký pracovník Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.

1. OBSAH A CÍL PRÁCE (stručná informace o práci, formulace cíle):

Práce se zabývá reakcí mezinárodního společenství na okupaci a připojení pobaltských států k Sovětskému svazu. Vedle toho autorka zkoumá, jakým způsobem se Sovětský svaz snažil své násilné akce v Pobaltí ospravedlnit.

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, argumentace, logická struktura, teoretické a metodologické ukotvení, práce s prameny a literaturou, vhodnost příloh apod.):

Práce má promyšlenou, logickou strukturu, když autorka sleduje kořeny, příčiny, průběh a zdůvodnění sovětské anexe a následně se věnuje reakci mezinárodního společenství v kontextu druhé světové války a stručně též poválečného vývoje. Dějinné události na vhodných místech prokládá exkurzy do teorie mezinárodního práva. Využívá adekvátní množství odborné literatury včetně nejdůležitějších a nejnovějších titulů k tématu. Bez jakékoli senzacechtivosti či obviňování západních mocností za každou cenu, které bývají v případě tohoto tématu velmi frekventované, autorka upozorňuje na geostrategické souvislosti formulování západního postoje k sovětské anexi Pobaltí a fakt, že uznání de iure nebylo nikdy uděleno, a dokonce v Závěrečném aktu KBSE v Helsinkách z roku 1975 bylo explicitně potvrzeno, že podpis nezahrnuje uznání anexe Pobaltí (s. 26).

Někde by naopak bylo vhodné uvedené argumenty upřesnit – zvláště při reprodukci konkrétních výroků. Příkladem budiž věta: „Například Alexander Cadogan, britský diplomat, prohlásil, že Rusko nedělá víc, než že jen zajišťuje vlastní obranu.“ (s. 28). A. Cadogan byl v té době na klíčovém postu stálého státního podtajemníka (tj. nejvyššího úředníka) ve Foreign Office – a je třeba uvést, kde a jak tento svůj výrok prezentoval. Podobně Archibald Clark Kerr nebyl v roce 1944 „úředník z Foreign Office“ (s. 46), ale britský velvyslanec v Moskvě. Zcela časově i věcně nejasná je následující věta, uvedená s odkazem na sekundární zdroj: „Churchill poslal roku 1943 Stalinovi polooficiální dopis, který indikoval, že by Churchill neměl námitky proti sovětským nárokům.“ (s. 42)

Naopak za skutečně vynikající považuji anglické „Summary, které zdařile a ve velmi dobré angličtině shrnuje celou práci.

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, formální náležitosti práce apod.):

Až na výjimky je autorčin jazykový projev solidní a možno říci vyspělý. Rušivě ovšem působí opakované používání slova „státy“ bez jakéhokoli adjektiva ve významu pobaltské státy (což mi vadí tím spíše, že jsem na to autorku v bakalářském semináři upozorňoval).

Velmi nezdařená je naopak následující repetitivní pasáž (s. 16): „Když pád Francie odvedl pozornost od Pobaltí, rozhodl se Stalin jednat a předal státům ultimáta. ... Když pád Francie odvedl pozornost od Pobaltí, rozhodla se sovětská vláda jednat a předala státům ultimáta. ... Státům Pobaltí byla mezi 14. a 16. červnem 1940 předána ultimáta.“. Není mi dále jasné, co autorka míní tvrzením, že „Baltická dohoda byla spíše sentimentální organizací“ (s. 16). Opakovaně (s. 18, 20, 23, 30, 37, 41, 44, 47) autorka ukončuje citace v podobě tečka – uvozovky – tečka, což samozřejmě v češtině nelze. V práci lze nalézt i řadu vět s vyšnitými vazbami: („Dalšími dvě důležité publikace jsou od amerického autora...“ – s. 7; „Obě knihy se podrobně zabývají pohledem mezinárodního práva...“ – s. 7; „Jejich vznik podporovaly země Dohody, zejména Velkou Británií a Francií, které se obávaly...“ – s. 8)

Nepříliš zdařilé jsou některé pasáže, v nichž se Z. Prokopová snaží své závěry kontextualizovat. Kupříkladu o prezidentu Rooseveltovi a jeho roli v rámci „Velké trojky“ se na stranách 40-41 můžeme dočíst: „Byl to on, kdo držel tzv. Velkou trojku pohromadě.“ (sporný a nevyargumentovaný soud); „Roosevelt také někde selhal, například byl moc pozitivní vůči SSSR a Stalinovi, naopak příliš negativní vůči Británii a

Churchillovi.“ (opět by stálo za to být konkrétní); „Bylo mu vyčítáno, že na konferencích v Teheránu a Jaltě zradil východní Evropu. Situace však byla komplikovanější, Roosevelt musel při rozhodování zohledňovat mnohá fakta.“ (dtto – navíc státníci téměř vždy při svém rozhodování zohledňují mnohá fakta).

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z bakalářské práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek, naplnění cíle apod.):

Ke koncepci a zpracování bakalářské práce nemám vážnějších výhrad, ba dokonce je považuji za zdařilé. Musím ovšem upozornit na věcné chyby (a nikoli poprvé poukazují na pozoruhodný fakt, a sice že tento „vyvedený“ formulář zřejmě nepočítá s tím, že by na věcné chyby chtěl oponent práce upozorňovat...). Není pravda, že podpisem paktu Molotov – Ribbentrop „se státy zavázaly k neutralitě“ (s. 11). Británie měla už za války v Sovětském svazu i ve Spojených státech zplnomocněného velvyslance (Ambassador), nikoli vyslance (Minister) (s. 15, 2x na s. 29). Neodpovídá skutečnosti, že „Molotov opět navštívil Londýn až v květnu 1942“ (s. 31) – ve skutečnosti se jednalo o jeho první návštěvu britské metropole. A nelze ani tvrdit, že „se rozhodl návrh [spojenecké smlouvy s Británií] přijmout“ (s. 31) – ve skutečnosti jednal přesně podle Stalinových instrukcí. Nepřesné je tvrzení, podle něž po „druhé světové válce se Velká trojka rozdělila na západní a východní blok“ (s. 4). Určitě nelze o spojeneckých jednáních v roce 1942 říci, že „velmoci již nevěřily v životaschopnost malých států“ (s. 40). Tvrzení, podle něž teheránská konference „byla nejdůležitější pro ustanovení sovětského vlivu ve východní Evropě“ (s. 41), by měla autorka upřesnit. Podobně problematický je autorčin následující výrok: „Sovětům bylo jasné, že nebude těžké obnovit hranice z roku 1941, protože východní Evropa jako region nebyla strategicky významná pro západní spojení.“ (s. 46)

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

1) Zuzana Prokopová v celé práci zkoumá legitimitu sovětské anexe – a to i v souvislostech (např. západní postoj), kdy šlo mnohem spíše o zaujímání postoje k „legálnosti“ sovětské okupace z hlediska mezinárodního práva (s. 48 aj.). Autorka by proto měla upřesnit, jak sama definuje pojmy „legalita“ a „legitimita“ a jak chápe rozdíl mezi nimi.

2) Dále by Z. Prokopová měla vysvětlit, co bylo ambicí tzv. „východního Locarna“. Následující věta totiž naznačuje, že v této věci nemá příliš jasno: „Pobaltské státy se rozhodly nezúčastnit, protože se nechtěly zařadit do jednoho z nepřátelských bloků.“ (s. 10)

3) V případě voleb, jejichž uspořádáním v pobaltských státech se v červenci 1940 snažil sovětský režim legitimizovat provedenou anexi, uvádí autorka na s. 17, že na nominaci kandidátů měly strany jen 10 dní a nakonec byla vytvořena „jedna kandidátka, na kterou se kvůli kritériím dostali pouze kandidáti z dělnických stran“. Naopak na straně 22 tvrdí, že šlo o kandidáty „pouze z jedné strany“. Z. Prokopová by měla objasnit, jak tyto zmanipulované volby skutečně proběhly.

4) Na straně 19 je uvedeno: „Ozbrojený odpor byl aktivní zejména za války, probíhaly guerillové partyzánské boje (‘Lesní bratrstva’), ale po válce bylo jasné, že boje povedou jen k sebedestrukci.“ Autorka by měla vysvětlit, co byla „Lesní bratrstva“ a kdy skutečně skončila jejich aktivita.

6. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nevyhověl):

Práci Zuzany Prokopové doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení „velmi dobře“ – v případě opravdu vynikajícího výkonu při obhajobě s možností vylepšení na stupeň „výborně“.

Datum: 5. 6. 2017

Podpis: Vít Smetana

Pozn.: Hodnocení pište k jednotlivým bodům, pokud nepíšete v textovém editoru, použijte při nedostatku místa zadní stranu nebo příložený list. V hodnocení práce se pokuste oddělit ty její nedostatky, které jsou, podle vašeho mínění, obhajobou neodstranitelné (např. chybí kritické zhodnocení pramenů a literatury), od těch věcí, které student může dobrou obhajobou napravit; poměr těchto dvou položek berte prosím v úvahu při stanovení konečné známky.